

**„PREA MULT AI MEI DORIȚI PĂRINȚI...”, SCRISORI INEDITE DIN
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL, TRIMISE DE IACOB MATEI DIN
CHIHERUL DE JOS**

Laura Pop*

Abstract: *The letters on the front of Iacob Matei from the Transylvanian village Chiherul de Jos, dating from the First World War, have been recovered from a family archive in the cultural project named “People from Mureș County in the First World War trenches”, funded by the Ministry of Culture, through the National Cultural Fund Administration. Iacob Matei was a simple Romanian sanitary soldier from Transylvania, enrolled in the Austro-Hungarian army, from 1914, in the 22nd Honved Regiment, 9th Company. He sent 27 letters to his father, Andrei Matei, which tell us more about his family than the war and the life on the front. After June 8, 1915, he was taken prisoner by Russian Army, like others of his comrades, and took in Tambov, a city in Russia, located on the Tsna Rivers, about 480 kilometers south-southeast of Moscow. His letters speak us about the emotional bounds between the soldier on the front and the family from home, behind the front. He always wants to know about all his family, especially about his brothers who fight in the war, too. Being the oldest brothers he is very preoccupied about the household and the agriculture works. To help his family, Iacob Matei sent them a lot of money by the field post. Normally, he could only send a small amount of money, but he had found a way to send more money by putting on the name of the other soldier. The correspondence with his family is more difficult during the Russian prison, but he is very hopeful because he escapes from the fight, and there were very good conditions for his life: a lot of foods, low prices, work in agriculture, like at home, and so he is very content about this.*

Keywords: First World War, Austro-Hungarian Field Post, Family Archive, Private War Correspondence, Transylvania, Mureș County

Colectarea și analiza scrisorilor, a jurnalelor și memoriilor de pe front și din prizonierat, a documentelor din arhivele oficiale și din cele de familie din actualul județ Mureș se află printre obiectivele proiectului cultural *Mureșeni în tranșeele Marelui Război*, finanțat de Administrația Fondului Cultural Național, în sesiunea a II-a 2017, proiect ce și-a propus să cerceteze, să digitizeze și să repună în valoare patrimoniul material, imaterial, mobil și imobil referitor la Primul Război Mondial din arealul mureșean. Scrisorile trimise de pe front de Iacob Matei din Chiherul de Jos se află printre materialele documentare, provenite din arhivele de familie, recuperate în cadrul acestui proiect cultural.

În timpul Primului Război Mondial, nevoia de a lua legătura cu cei de acasă a dus la înmulțirea corespondenței de pe front, căci toată lumea expedia scrisori, atât

* Bibliotecar dr., Muzeul Județean Mureș; e-mail: laurapop2006@yahoo.com

de pe front, cât și de acasă, indiferent de starea socială sau de știința de carte, cei analfabeți recurgând la intermediari pentru transcrierea mesajelor. Asigurarea dialogului epistolar dintre soldații de pe front și familie reprezenta o prioritate pentru armata austro-ungară, din dorința menținerii moralului soldaților pe front, de aceea poșta de campanie (Feldposta, Tábori posta) a implicat o armată de oameni și, de-a lungul războiului, a sporit continuu numărul oficiilor poștale de campanie¹ pentru a face față avalanșei de scrisori.

Scrisorile trimise de pe front ne oferă o imagine diferită asupra războiului, fiind o incursiune în modul de gândire al celor care le compun, asupra legăturilor de familie, iar de multe ori spun mai mult despre lumea din spatele frontului decât cea de pe front. Astăzi, mulți istorici se preocupă de studierea acestor documente epistolare din război care relevă câteodată mai multe detalii despre starea de spirit a oamenilor din acea vreme decât documentele oficiale. Odată cu aniversarea celor 100 de ani de la izbucnirea Primului Război Mondial, o serie de proiecte culturale ale instituțiilor publice sau private și-au propus ca obiectiv recuperarea fotografiilor și documentelor din arhivele private legate de război, în special a corespondenței de război. În zilele noastre, când istoria nu se mai scrie dintr-un singur punct de vedere, legitim sau nu, orice material documentar, chiar considerat anterior nesemnificativ, poate să dezvăluie aspecte necunoscute ale trecutului.

Nevoia de a comunica, chiar și a oamenilor cei mai simpli, ne oferă posibilitatea unică de a afla ce gândeau și simțeau oamenii de la toate nivelele sociale în acea perioadă de criză. Analizând scrisorile și cărțile poștale din război, mai ales a celor simpli, vom fi surprinși să vedem o altă față a războiului, o lume nebănuită, preocupată mai mult de familie, de gospodărie, de mersul treburilor de acasă, al muncilor agricole, decât de război.

Istoricul Valeriu Leu a fost printre primii de la noi care s-au preocupat de recuperarea mărturiilor scrise ale oamenilor implicați în diferite evenimente istorice, mai ales cele legate de Primul Război Mondial². El s-a preocupat să ofere „o alternativă la istoria plicticoasă, lipsită de oameni, aceea alcătuită din declarații și proclamații, din «date» și «evenimente», încercăm să restaurăm nu doar cronologii ci și atmosfera, culoarea unor vremuri apuse, acea istorie «ignorată», într-un cuvânt”, de aceea ceea ce îl interesează „mai ales oamenii și mai ales cei «simpli», lumea așa-zis tăcută, a satelor. Nu ne interesează doar revoluțiile, ci și cei care au încercat să profite de ele, nu doar eroii ci și dezertorii, aversul dar și reversul, prezențele dar și absențele, sacralizarea dar și desacralizarea, anularea unor zone de penumbră care au favorizat imobilismul, clișeul istoriografic”³.

¹ Numărul oficiilor poștale austro-ungare de campanie ajunseră la 500 la sfârșitul războiului, de la 118, iar numărul angajaților, a crescut de la 620 la 2800, la sfârșitul anului 1918. <http://ww1.habsburger.net/en/chapters/feldpost-instrument-warfare> accesare 8 septembrie 2017.

² Valeriu Leu și Carmen Albert, *Banatul în memorialistica mărunță sau istoria ignorată*, Muzeul de Istorie al Județului Caraș-Severin, Reșița, 1995; *Marele război în memoria bănățenilor*, antologie de Valeriu Leu, Nicolae Bocșan, Presa Universitară Clujeană, 2012.

³ Valeriu Leu și Carmen Albert, *Banatul în memorialistica...*, p.3.

Carmen Albert, colaboratoarea sa, remarca faptul că el „accentua importanța surselor de informații provenite de la nivelul oamenilor „mărunți” cum ar fi scrisorile, jurnalele sau memoriile unor evenimente la care această lume tăcută fusese prezentă”⁴.

Istoria relevată de „izvoare alternative” este cea care l-a preocupat îndeosebi pe istoricul Valeriu Leu; astfel, vorbind despre Unirea din 1918, remarcă valoarea documentară a izvoarelor neoficiale, care pot schimba chiar viziunea asupra trecutului, „oricâte dări de seamă și credenționale am avea, oricâte procese verbale de înființare a gărzilor naționale am publica, fără memorialistică, anul 1918 va rămâne neînțeles, ca și tot ce a urmat. Aceste documente există, au un caracter «alternativ», fiindcă nu numai că pot «completa» alte surse dar adeseori schimbă date fundamentale, schimbă imaginea. Ele deschid spațiile vaste și neexplorate ale lumii interioare, refac imaginii vii, filmul evenimentelor așa cum a fost el înregistrat în conștiința contemporanilor”⁵. Surpriza cea mai mare a autorului este practica scrisului în lumea rurală, considerată o lume prin excelență a oralității, un stereotip ce trebuie înlăturat, după părerea sa. „Scrisul își descoperă o neașteptată tradiție în lumea rurală și un statut excepțional ce rezultă din originea lui divină. Dumnezeu, prin Decalog, este primul autor al unui text scris! De aici respectul satelor pentru carte. Societatea rurală este așadar atașată scrisului ca modalitate de a păstra și transmite memorabilul”⁶.

Într-un studiu dedicat cărții poștale ilustrate, istoricul Radu Mârza a subliniat importanța cărților poștale ca sursă istorică⁷, încercând să explice popularitatea lor la sfârșitul secolului al XIX-lea. „Utilizarea cărților poștale, inclusiv a celor ilustrate, s-a generalizat spre finalul secolului al XIX-lea, când ele devin un mijloc de comunicare poștală în masă, cărțile poștale fiind tipărite în tiraje importante”, iar „în primele decenii ale secolului XX, cartea poștală reprezintă un obiect banal, cotidian, care îi însoțește pe oameni nu numai în călătorie...”⁸. Asemenea altor istorici români contemporani, Radu Mârza constată carența în valorificarea istoriografică a acestui tip de document istoric. „Până în prezent, istoricii au exploatat mai puțin acest tip de surse, însă dezvoltarea interesului pentru istoria vizuală și pentru memorie și pentru diferitele ei forme de expresie fac ca aceste fascinante cărți poștale să fie o sursă istorică demnă de luat în seamă în viitor”⁹.

În ceea ce privește cărțile poștale trimise de pe front în Marele Război, un studiu temeinic a fost publicat de Maria Lupescu Makó și Radu Mârza, care au

⁴ Carmen Albert, *Scrisori din marele război. Corespondența unui soldat de pe frontul din Galiția*, „Banatica”, Muzeul Banatului Montan Reșița, vol. 24, II, Cluj-Napoca, Edit. Mega, 2014, p. 461.

⁵ Valeriu Leu și Carmen Albert, *Banatul în memorialistica...*, p. 5.

⁶ *Ibidem*, p. 8.

⁷ Radu Mârza, *Cărțile poștale ca sursă istorică*, în „Studii de istoria artei. Volum omagial dedicat Profesorului Nicolae Sabău”, coordonatori Vlad Țoca, Bogdan Iacob, Kovács Zsolt, Weisz Attila, Cluj-Napoca, Edit. Argonaut, 2013, p. 335–354.

⁸ *Ibidem*, p. 336.

⁹ *Ibidem*, p. 338.

analizat 50 de cărți poștale din Austro-Ungaria din perioada 1914–1916, scrise în limba maghiară, română, slovacă și cehă, dintr-o perspectivă culturală asupra Primului Război Mondial, concentrată pe surse minore, produse de oameni simpli, participanți direct sau indirect la război¹⁰. Pornind de la constatările lui Paul Vincent referitoare la avantajele cărților poștale care, spre deosebire de scrisori, erau mai populare, deoarece puteau cuprinde scurte știri zilnice sau de mai puțină importanță, în format simplu, convenabil și accesibil¹¹, autorii remarcă și ei avantajele cărților poștale ilustrate care „în completare la spațiul alocat textului scris, că aveau, pe partea opusă, o imagine reprezentând un peisaj, o scenă urbană, un monument, reproducerea unei lucrări de artă sau a unui portret ori a unei personalități. Această imagine servea ca un suvenir trimis de expeditor și suplimenta mesajul efectiv al cărții poștale”¹².

Studiul lor dorește să dea răspunsul la câteva întrebări esențiale legate de aceste cărți poștale, după ce constată că referirile la război sunt rare în acestea, și anume de ce scriau oamenii aceste cărți poștale și trec astfel în revistă principalele subiecte ce apar în astfel de epistole de pe front¹³. Multe dintre subiectele cărților poștale analizate (dorul de casă, corespondența îngreunată de război, știrile despre rude, cunoscuți, de pe front sau de acasă, salutările trimise familiei, rudelor, cunoștințelor și vecinilor, problemele minore legate de viața de zi cu zi, starea de sănătate) le regăsim ca teme principale și în cărțile poștale trimise de Iacob Matei din Chiherul de Jos. Concluzia autorilor este că „în ciuda războiului, viața își urmează cursul. Aceasta este ideea generală care reiese din cărțile poștale analizate aici”¹⁴.

Istoricul Ioan Bolovan a valorificat o parte din scrisorile și cărțile poștale din război din arhivele clujene, din punctul de vedere al demografiei istorice, atât cele trimise de soldați, cât și cele trimise de acasă, de familie, pentru a descifra relațiile familiale și intergeneraționale în perioada războiului¹⁵.

În 2016, a fost publicat, sub egida Muzeului Grăniceresc din Năsăud, un volum care valorifică o colecție impresionantă de fotografii și cărți poștale ilustrate (308 de fotografii și 49 cărți poștale) din perioada 1913–1919, corelate cu documente din arhivele oficiale, dedicat unui singur personaj, ofițerul ardelean din

¹⁰ Maria Lupescu Makó, Radu Mîrza, *Sending Greetings during the Great War*, în „World War I. The other Face of the War”, edited by Ioan Bolovan, Rudolf Gräf, Harald Heppner, Oana Mihaela Tănase, Presa Universitară Clujeană, 2016, p. 411–441, <http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/1995.pdf>, accesare 9 ianuarie 2018.

¹¹ Paul Vincent, *Cartes postales d'un soldat de 14–18*, Paris, Edition Jean Paul Gisserot, 1988, p. 7, apud Maria Lupescu Makó, Radu Mîrza, *op. cit.*, p. 412.

¹² Maria Lupescu Makó, Radu Mîrza, *op. cit.*, p. 412.

¹³ *Ibidem*, p. 414 și urm.

¹⁴ *Ibidem*, p. 435.

¹⁵ Ioan Bolovan, *Primul război mondial și realitățile demografice din Transilvania. Familie, moralitate și raporturi de gen*, Cluj-Napoca, Edit. Școala Ardeleană, 2015, p. 97.

Năsăud, Albert Porkoláb, din eșalonul secund al ofițerimii austro-ungare¹⁶. Autorii țin să sublinieze faptul că „făcând din Albert Porkoláb obiect al cercetării științifice, coborâm la nivelul acelei «istorii ignorate», a celor mulți și anonimi, spre care trebuie să se deschidă curiozitatea și interesul istoricului în sensul unei necesare asumări a unei perspective de «istorie culturală» a primei conflagrații mondiale”¹⁷. Biografia ofițerului Albert Porkoláb este totuși una aparte, căpitan și apoi maior în Regimentul de infanterie k.u.k. nr. 63 din Bistrița, a trecut după Unirea din 1918 în armata română unde va primi gradul de locotenent-colonel. Autorii consideră că „în condițiile în care în istoriografia românească nu sunt studiate prea multe figuri de această factură, care venind din defunctul imperiu dunărean și-au reconfigurat coordonatele loialității, considerăm că prezentarea «cazului» Albert Porkoláb este interesantă, chiar inovativă, și poate contribui la o necesară lărgire a perspectivei de abordare a Primului Război Mondial”¹⁸. Autorii subliniază importanța cărților poștale din colecția Porkoláb, care se încadrează în acea nevoie generală a celor de pe front de a comunica cu cei de acasă, căci „scrisoarea ce sosea de acasă era firul de legătură cu viața, care acasă continua în ritmuri mai domoale în timp ce militarul înfrunta zilnic riscul de a muri. Aceste scrisori, marcate frecvent de oralitate, constituiau principala legătură a soldatului cu viața de dinaintea mobilizării, aflată într-o antiteză dramatică cu realitatea trăită pe front”¹⁹. Din acest punct de vedere, „fotografiile și corespondența care au ajuns până la noi ne restituie un personaj, pe tânărul ofițer Albert Porkoláb în contextul relațiilor sociale și de familie în care era angrenat, ne prezintă o atmosferă și un climat uman de factură multiculturală, în care oamenii și modelele culturale interferau, relațiile interumane în desfășurarea vieții cotidiene neținând seama de delimitările și segregările dorite de ideologie”²⁰. Concluzia autorilor este că, „importanța și relevanța istoriografică a acestor documente nu vizează factologia perioadei, cunoscută oricum din alte categorii de surse, ci nevoia de înregistrare a unor aspecte aflate în afara confruntărilor și încleștărilor din prima linie și, mai ales, nevoia de comunicare a celui prins în iureșul războiului cu lumea din spatele frontului, cu cei rămași acasă, necesitatea menținerii unor legături afective esențiale pentru păstrarea unei minime stabilități psihice și sufletești la nivelul combatanților”²¹.

Cartea Mirelei Florian, *Scrisori de pe front*²², apărută în 2017, adună o serie de mărturii scrise din Primul Război Mondial de pe teritoriul României de azi, de la diverși oameni implicați de o parte și de alta a frontului, de la scrisori și cărți

¹⁶ Ion Cîrja, Dan-Lucian Vaida, Loránd L. Mády, Dan Prahase, *Un ardelean în Marele Război. Ein Siebenbürger im Großen Krieg. A Transylvanian in the Great War: Albert Porkoláb (1880–1920)*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2016, p. 31.

¹⁷ *Ibidem*, p. 7.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, p. 23.

²⁰ *Ibidem*, p. 8.

²¹ *Ibidem*, p. 31.

²² Mirela Florian, *Scrisori de pe front*, București, Edit. Martor, 2017.

poștale, până la jurnale, memorii și însemnări de pe front sau din prizonierat, în limba română, maghiară, germană și franceză, provenite din colecții diverse, publice sau private, adunate în cadrul unui proiect cultural inițiat de Muzeul Național al Țăranului Român, proiect cofinanțat de Administrația Fondului Cultural Național. Volumul insistă pe ștergerea „diferențelor dintre uniforme”, căci „Marele Război a adus laolaltă oameni din mai toate națiile continentelor, care, în acel Turn Babel al gloanțelor și obuzelor, au vorbit aceeași limbă a omenescului absolut, a sufletelor intrate în derivă”, și ca atare „ca niciodată până atunci, au existat o mulțime de adevăruri paralele, iar fiecare dintre oamenii aceia n-a fost decât o particulă derizorie, prinsă, alături de alte câteva zeci de milioane de particule, într-o vâltoare infernală, în care s-au făcut praf și pulbere vechile hărți, principii și străluciri imperiale”²³. De la începutul colectării scrisorilor până la publicarea lor, viziunea inițială a autoarei asupra Primului Război Mondial s-a schimbat radical. „După nenumărate luni petrecute în preajma scrisorilor, sunt gata să afirm că imaginea noastră despre Marele Război este mai degrabă roaba unor clișee, a unor tușe groase trasate de manualele de istorie și de regimurile politice, decât oglinda unor întâmplări și trăiri din anii unui conflict cumplit. Omul e om în orice împrejurare, oricât ar fi ea de sumbră, prin urmare, în scrisori, în cărți poștale, în jurnale, în notele personale și chiar și în fotografiile și prezent tot ceea ce e omenesc. Nu numai despre eroism este vorba în aceste scrieri, nu numai despre idealuri naționale și cauze mărețe, ci despre o mulțime de așa-zise nimicuri, mărunțișuri și corvezi zilnice, care au umplut, umplu și vor umple viața oricui”²⁴. Autoarea, ca și alți cercetători ai corespondenței de război, constată grafia nesigură și limba arhaică folosită, pe lângă invazia de regionalisme, cu o serie de greșeli pe care însă le-a păstrat în transcriere, „tocmai pentru a respecta statutul lor de mărturii, pentru farmecul și personalitatea imprimare de fiecare din autorii lor, pentru a releva formele limbii române în funcție de regiuni și de educați în acea epocă”²⁵.

Cărțile poștale trimise de Iacob Matei de pe front familiei sale din Chiherul de Jos, județul Mureș-Turda, mai exact copiile lor, în format digital, au fost oferite Secției de Etnografie a Muzeului Județean Mureș de către Theodor Munteanu, originar din localitatea respectivă, căsătorit cu Maria Munteanu, născută Matei, nepoata expeditorului. Este vorba de 31 de cărți poștale, dintre care 27 sunt scrise de Iacob Matei, adresate tatălui său, Andrei Matei, iar celelalte 4 sunt scrise de către frații lui, Vasile Matei (1), Ioan Matei (2) și de vărul său, Ioan Nădășan (1), din care trei sunt adresate aceluiași Andrei Matei, iar una dintre ele, scrisă de Ioan Matei, este adresată soției lui, Maria.

Epistolele trimise de Iacob Matei acoperă aproape toată perioada Primului Război Mondial, din 1914 până în 1918, prima fiind datată la 2 noiembrie 1918 și

²³ Filip Florian, *Elogiu numelor neștiute*, în Mirela Florian, *Scrisori de pe front*, București, Edit. Martor, 2017, p. 19.

²⁴ Mirela Florian, *Scrisori de pe front*, București, Edit. Martor, 2017, p. 21.

²⁵ *Ibidem*, p. 25.

ultima, scrisă de el, la 4 martie 1918. Ultima carte poștală din colecție este scrisă de Ioan Nădășan, la 11 iunie 1918, expediată pe numele lui Matei Andrei (Andronică), dar scrisă pentru mătușa lui, Maria, după cum reiese din text. Din cele 31 de cărți poștale, 4 sunt din anul 1915, 15 din 1915, 7 din 1916, 2 din 1917 și 3 din anul 1918. Dintre cărțile poștale trimise de Iacob Matei, primele 16, până la cea din 5 iunie 1915, inclusiv, sunt trimise de pe frontul de est, din Galiția, iar următoarele 11 sunt trimise din Rusia, din prizonieratul de la Tambov. Din total, 4 cărți poștale nu poartă ștampila poștei, probabil pentru că nu au fost expediate (2 din 1914, 1 din 1915 și 1 din 1918), 3 semnate de Iacob Matei și ultima, din 11 iunie 1918, semnată de Ioan Nădășan.

Majoritatea cărților poștale sunt scrise cu creionul, cele trimise de pe front, cele din prizonierat sunt scrise cu cerneală. Aproape toate sunt în limba română, doar una singură, trimisă din prizonierat, este în limba germană. În ceea ce privește datele legate de expediere (destinatarul, adresa, expeditorul), acestea sunt scrise în limba maghiară. După cum reiese din cărțile poștale, Iacob Matei avea știință de carte, căci și-a scris singur scrisorile, în afară de cea elaborată în limba germană, notată de un intermediar, Johann Koffus, în schimb scrisorile trimise de acasă sunt redactate de persoane diferite, unele de către fratele său Ioan, înainte de a fi înrolat, altele de mătușa lui, iar celelalte de alți știutori de carte din sat cărora Iacob Matei le mulțumește în epistolele sale: Pop Fiza²⁶, Pop Gavril²⁷ sau Pop Tenea (?). În transcrierea cărților poștale am păstrat ortografia originală, doar pe alocuri am adăugat între paranteze unele completări pentru a ușura înțelesul.

Iacob Matei s-a născut în 1881, în Chiherul de Jos, și a trăit până în 1971, când a fost înmormântat în comuna natală. A fost înrolat în armata austro-ungară dinainte de război, din 1899, iar pentru că avea școală, absolvise 8 clase, a făcut parte din Garda imperială de la Viena. După război s-a căsătorit și a avut un băiat, iar mai târziu s-a recăsătorit cu văduva fratelui său, Ioan, care nu s-a mai întors din război, murind în prizonierat. În perioada interbelică a fost primar în localitatea natală, în perioada guvernului Goga-Cuza (1937–1938). După spusele urmașilor săi era un om bine educat, știa două limbi străine, germană și rusă²⁸.

Din textul cărților poștale scrise de Iacob Matei reiese faptul că a fost înrolat în armata austro-ungară, în Regimentul 22 de honvezi, compania 9, regiment cu centrul la Târgu-Mureș, și apoi trimis pe front, în Galiția, ca sanitar, iar din 8 mai 1915 a fost luat prizonier de către ruși, fiind dus la Tambov, un oraș situat la 480 kilometri de Moscova, pe râul Tsna (în Bielarus).

Cărțile poștale ale lui Iacob Matei, ca structură, urmează tipicul scrisorilor de pe front, se începe cu formula standard de adresare, continuă cu informația

²⁶ Carte poștală din 5 martie 1915, trimisă de Mate Jakob (Matei Iacob), pentru tatăl său, Mate Andras (Matei Andrei) din Also Köheri (Chiherul de Jos), comuna Beica de Jos, județul Mureș-Turda.

²⁷ Carte poștală din 26 martie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

²⁸ Informații primite de la Theodor Munteanu, soțul nepotei lui Iacob Matei, Maria, originari din Chiherul de Jos. Astăzi locuiesc la Brașov.

principală pentru scrisorile din război, anume că este viu și sănătos, apoi scrie despre problemele familiei, banii trimiși acasă, pachetele primite sau sfaturi legate de gospodărie și încheie cu știrile legate de alți consăteni care se află alături de el și cu salutul final prin care urează sănătate tuturor celor de acasă. Multe scrisori au aproape același conținut, chiar identic uneori, deoarece nu primise răspuns de acasă și, crezând că nu au ajuns, le rescrie.

Formula de adresare, chiar dacă este standardizată, reflectă alcătuirea familiei în care sunt incluși toți cei din casă, nu numai părinți și frați, ci și rudele colaterale cum este „tătăișă” (mătușa): „premulți al mei părin(ți), tată și mama si frate”, „premulț(i) doriți parinți și frat(i)”, „doriți părinți tată și mamă și frate”, „prea mulți ai mei doriți părinți tata și mama și frați și soră și tătăișă”, „prea mulți almei doriți părinți tată și mamă si soră mare si tătăisa si Vaslică”²⁹, „prea mulți doriți mei părinți tată și mamă frate Vaslică. Marie si tătăis(ă)”, „preamulți doriți mei părinți tată si mama și soră și tătăisa”³⁰.

Pe măsura evoluției războiului și a înrolării bărbaților din familie în război, formulele de adresare se schimbă. Astfel, dacă în primele scrisori sunt trecuți și frații în formula de adresare, din 1915, în afară de tată, care probabil era prea bătrân pentru a fi înrolat, frații nu mai apar în formula de adresare, apar doar femeile din casă: mama, sora și mătușa³¹. Uneori, la finalul scrisorilor, salută pe toate neamurile, nu numai pe cei din familie, „si com cuvînt poftesc voie bună la tote neamurile prin Jakob Mate prisioneri în Rusia”³². Într-o scrisoare trimisă din prizonierat salută chiar și vecinii, „si cu acestia cuvinte mă în cin de sănătate la... amei nanas si neamuri si vecini si la vecinu Vaslie cu la totă familia si la badia Iuăn si la badia gore”³³ si la văru iuăn si la vecinu gavril cu la totă familia poftesc tot binele toti si la tote seruti la toti si voie buna eu Jakob”³⁴.

După formula de adresare, urmează o altă formulă-tip, despre starea de sănătate, prin care Iacob Matei anunță că este viu și sănătos: „pînă la facerea

²⁹ Carte poștală din 11 februarie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

³⁰ Limba și ortografia folosită în textul cărților poștale este una arhaică, diferită de standardele lingvistice și ortografice ale limbii române de astăzi, iar uneori se strecoară și o serie de erori și inconsecvențe în scris datorită lipsei de practică în scriere.

³¹ Carte poștală din 14 octombrie 1916, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

³² Carte poștală din 9 mai 1916, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

³³ Aici, în textul original al cărții poștale, majoritatea numelor proprii sunt scrise cu literă mică, după cum se întâmplă și la denumirile de localități: Ibănești, Uila, Solovăstru, Tambov, etc. Totuși, de remarcat este faptul că anumite nume de persoane apar scrise cu literă mare: Vaslie, de exemplu, ceea ce denotă inconsecvență și nesiguranță în scriere. Vezi fig. 7 și transcrierea integrală a cărții poștale în Anexa, la nr. 18.

³⁴ Carte poștală din 26 iunie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

acestia mică epistolă mă aflu în bine și în viața căsunt³⁵ sănătos³⁶, „iată și eu al dumneavostă fiu Iacob pînă la facerea acestia mică epistolă mă aflu bine și sănătos sin am pățit nemica multiam lui dumnezău³⁷, „iată și eu aldu... fiu Iacob pînă la facerea acesteia mică epistolă mă aflu bine și sănătos³⁸, „iată și eu al dumneavost dorit fiu Jacob pînă în ciasul scrierii acestia mică epistolă mă aflu bine să sănătos care sănătate o am eu asemenea și dumneavost vopoftesc³⁹.

În ceea ce privește viața sa de pe front, informațiile sunt destul de sărace, probabil și din cauza cenzurii. Majoritatea se referă la statutul său în armată, vremea de pe front și modul de trimitere a banilor acasă. „Si mai departie vă aduc aminte că vam trimes 30 de k. săm scrieți de éle că leați primit ori ba sisă vă folosiți cu von lucratori cu éle⁴⁰. „Fac cunoscut că eu tot la saniteți (sanitari?) sunt dară rău numi că eu nu dorm afară că încasă și mai departe mîncare ne umblă destulă și bani am și sapoci ias trimete acasă dară numa cîte 15 corone duce posta dila om la om și eu aș trimete batăr 60 de corone la poc⁴¹. „Mai departie fac cunoscut că vam trimes 15 corone de liți capata d(a)ră aș fitrimes mai mulți d(a)ră nui slobod numai at(â)ția⁴².

Într-o carte poștală pomenește despre inflația din spatele frontului și le explică din nou că nu poate trimite mai mult de 15 coroane pe lună, deși ar putea trimite mai mulți bani: „Dară nu tare în țialegînd că e așa mare scumpete de tote cielea d(a)ra bani voi mai trimete eu că mai am vodoi numai nui poci pune pe posta numai tătă luna 15 korone mai mulți nunislobod⁴³. Vorbind despre „scumpetea” din spatele frontului, indirect, Iacob Matei vorbește despre o realitate tristă a războiului, a satelor din spatele frontului afectate de „lipsa resurselor financiare, de inflația galopantă și de introducerea bancnotelor în locul monedei de metal⁴⁴. În

³⁵ Ortografia din textul cărților poștale nu este conformă cu standardele ortografice ale limbii române din zilele noastre, iar uneori soldații proveniți din mediul rural, nu aveau suficientă experiență în practica scrisului și de aceea apar și unele greșeli de scriere, după cum se observă și aici.

³⁶ Carte poștală din 3 noiembrie 1914, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

³⁷ Carte poștală din 1 decembrie 1914, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andronică (Matei Andrei).

³⁸ Carte poștală din 20 decembrie 1914, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andronică (Matei Andrei).

³⁹ Carte poștală din 7 februarie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andronică (Matei Andrei).

⁴⁰ Carte poștală din 1 decembrie 1914, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andronică (Matei Andrei).

⁴¹ Carte poștală din 7 februarie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andronică (Matei Andrei).

⁴² Carte poștală din 11 februarie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁴³ Carte poștală din 5 martie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁴⁴ Liviu Maior, *Doi ani mai devreme: Ardeleni, bucovineni și basarabeni în război 1914–1916*, Cluj-Napoca, Ed. Școala Ardeleană, 2016, p. 127.

anul 1915, față de anul 1914, „Raportul Camerei de Comerț și Industrie din Budapesta confirmă creșterea cu 300% a prețului la produsele agricole”⁴⁵. Așa cum remarcă Ana Victoria Sima într-un studiu dedicat ardelenilor în Marele Război, „încă de la începutul ostilităților, Transilvania a trebuit să susțină două fronturi: cel din afară, adică în teatrele de operații, și cel dinăuntru, în familiile și comunitățile rămase acasă”⁴⁶.

În situațiile când nu funcționează poșta nu poate trimite bani acasă și îi sfătuiește pe cei din familie să se descurce cum pot, să vândă un animal din gospodărie de exemplu pentru a obține banii necesari până le va putea el trimite: „Si mai departie aduc aminte că să vindeți vaca hai bătrână si să rupeți bani să luati soție la vițiāl si savacumparati bus(?) că eu vas trimete dara nu umb(l)a posta”⁴⁷. La fel scrie într-o altă scrisoare, din 22 aprilie 1915, unde menționează că nu poate trimite bani acasă, deoarece oficiul poștal de campanie e prea departe: „Si mai departie vă aduc aminte că vas trimete bani dar nu poci fiesin că posta e tare în napoia noastră și faceți cum va ajuta dumnezău cîn oi pute voi trimete că bani am”.

Într-o altă carte poștală, Iacob Matei îl anunță pe tatăl său că a găsit o soluție pentru a trimite mai mulți bani acasă, punând o parte din ei pe numele altui soldat provenit tot din localitatea sa, „si mai departie să stiti ca vam trimes vodoi bani 30 de kórone dară nus tote pe numile meu că am pus pe numile la altu ficior pentru că nu putem pune unu numai cîte 15 kórone dar sunt pe numile la émbric Janos pusă 15 korone și 15 pe ameu și asa trăbe să capeți 30 de tote si cît ce liți căpăta curund să scrieți îndărăpt că leați primit ori ba”⁴⁸. În 5 iunie 1915, scrie iar de banii și scrisorile trimise, mai mult ca sigur pentru că nu primise încă răspuns de acasă: „Vă aduc aminte că vam trim(is) 30 de corone si 3 cărți cu asta dacă liți primi săm scrieți”.

Știrile despre vreme sunt mai puține, dar nici acestea nu lipsesc: „si mai departie piaici eiană negra si frig omet pînă în brîu si tot ninge”⁴⁹, „mai departie piaici în galitia tot ninge si plău”⁵⁰.

Informațiile cele mai consistente de pe front sunt cele legate de primirea scrisorilor și a pachetelor de acasă. De multe ori le scrie părinților să nu-i mai trimită pachete de acasă, deoarece ajung târziu și se strică mâncarea. „Epistolile scrisă de pop gavril 3 odată leam primit dară 25 Marți si am înțiales că vreți săm

⁴⁵ *Ibidem*, p. 128.

⁴⁶ Ana Victoria Sima, *Ardelenii în Marele Război*, în „România în Marele Război. Romania in the Great War”, Muzeul Național de Istorie a României, București, 2016, p. 310.

⁴⁷ Carte poștală din 20 aprilie 1915, neștampilată, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁴⁸ Carte poștală din 25 mai 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁴⁹ Carte poștală din 5 martie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁵⁰ Carte poștală din 15 aprilie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

trimiteți pok dară de nați apucat altrimete pînă amu să num trimi-teți că nus lipțit de el si pote să nuvie si de nu vine tot să strică că eu si la crăciun am m(â)ncat 3 pocuri că tot venit la ficiori si alți au fost pris alți morți si asa pocurile leam m(â)ncat noi care am trăit si asa am apuc-cat si eu tri pocuri”⁵¹.

Iacob Matei este mereu preocupat de primirea scrisorilor de acasă sau de la fratele său Ioan, care este și el înrolat, dar nu știe nimic despre el. Pe front, totuși, primește scrisorile de acasă, chiar dacă uneori cu întârziere, câte trei deodată, în schimb, în prizonieratul din Rusia scrisorile de acasă vin mai greu și se plînge tot timpul de lipsa veștilor de acasă și de la frații lui de pe front. „Numai atâta mi jale că nam căpătat nice o cartie de acasă nustiui cei piacasă mai trăiți oați murit si frati mei Iuo si Vaslica trăiesc ori muritau si tare dolesc săstiu ceva de acasă”⁵². Într-o scrisoare din prizonierat menționează că a trimis mai multe scrisori și nu a primit nici un răspuns de acasă și le cere părinților să le scrie o scrisoare în limba germană, în speranța că așa va ajunge mai ușor la el, „numa tare dolesc să stiu cei piacasă si săm scrieți o cartie nemtiaskă dade nia vini că eu nam căpătat”⁵³, dar abia după aproape un an, în scrisoarea din 28 februarie 1917, le confirmă că a primit o scrisoare de la ei, în limba germană. Până la final, se pare că Iacob Matei a primit doar două scrisori de acasă în perioada prizonieratului din Rusia, după cum reiese din ultima carte poștală scrisă de el.

În scrisorile lui Iacob Matei se vede mereu preocuparea sa legată de sfârșitul războiului, la final, nemaivând nici o speranță în sfârșitul războiului și întoarcerea lui acasă, îi sfătuiește pe cei de acasă să se descurce cum pot cu lucrările agricole, căci nu se mai pot baza pe ajutorul lui, un sprijin deosebit de important, el fiind fiul cel mai mare al familiei. „Si mai departie despre vintu acasă nustu nemica stie dumnezeu”⁵⁴. „Căstie Dumnezeu că pote acasă noi veni curund numai grijiți de ce este peacas de cît îți pute”⁵⁵.

Totuși, într-o scrisoare din 22 aprilie 1915 își exprimă speranța ca va veni acasă în vara respectivă, „la căpălit” (prășit), „și mai departie cu plugaritu cum stați pôte ara tata și să trudiască cum opute că după dumnezeu îndură să batar pe capalit dade om veni acasă de om ave zile și dacă gată de arat vindeți vaca hai bătrână să rupeți să luați soție la viță cu am...”.

Următoarele scrisori ale sale, din primăvara anului 1915, nu mai sunt atât de optimiste, căci nu mai speră în sfârșitul războiului, „că astă bătaie numai are

⁵¹ Carte poștală din 26 martie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁵² Carte poștală din 15 august 1916, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁵³ Carte poștală din 1 mai 1916, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁵⁴ Carte poștală din 1 decembrie 1914, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andronică (Matei Andrei).

⁵⁵ Carte poștală din 7 februarie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andronica (Matei Andrei).

capet”, astfel încât își sfătuiește părinții să se ocupe cum vor putea de lucrările agricole de sezon, „și mai departe vă aduc aminte iubiții mei părinți să faceți ceva ajuta dumnezău cu lucru și sapa că noi știe dumnezău poate noi veni curând acasă”⁵⁶. „Eu stie Du(mnezeu) cîn oi veni acasă că asta bătaie numai are capet și faceți ce va ajuta Du(mnezeu)”⁵⁷.

În prima scrisoare trimisă din prizonierat face apel la fratele său, Vasile, să-și ajute părinții la muncă, deși de acum speră că va veni acasă, deoarece nu mai este în pericol de a fi ucis în război, dar nu în curând, ci abia după încheierea păcii, „și eu dacă ajută D-zeu oi veni acasă după pace că am esit din foc dintre goiobe (?) dară faceți ce va ajuta dumnezău că eu pote noi veni curând acasă și mă rog la fratele Vaslica săvă ajute în lucru și mai departe”⁵⁸. La fel scrie și în următoarea scrisoare din prizonierat, în care și ajutorul mătușii sale, „dacă ajuta dumnezău după pace oi veni acasă dară faceți ce va ajuta dumnezău cu lucru și să vă mai ajute și fratele Vaslică și tătașă”⁵⁹.

Spre deosebire de scrisorile de pe front, care sunt mai sărace în informații, cele din prizonierat dau o serie de detalii despre modul în care a fost luat prizonier și despre starea de lumea de acolo, chiar dacă primele scrisori trimise de acolo poartă ștampila cenzurii austro-ungare. Din descrierile sale, condițiile din prizonierat par mai bune decât cele de pe front și de acasă, recoltele sunt bogate, prețurile sunt mici la alimente, primesc mâncare suficientă și au de lucru în agricultură. „Vă aduc aminte iubiții mei părinți și frați că eu sunt pris la rusu ditra 8 Iune dară am fost mai mulți nunumai eu că ofițeri și doftoru am fost întron oras și acolo neau pris dară vam mai trimes trîi cărți fără asta decîn sunt pris merg în pe tren leam scris dară asta am scriso dacă neam asozat în tiară dară mulțam lui dumnezău că nu nirău mîncare capătăm destulă și pote om și lucre la cîmp la săcerat și la cosît și aici e tare efină pita 12 grițari cilomu și aici sunt forte bune bucate săcări și grîie și mai departe mărog iubiții mei părinți dragi să nuvă supărați pintru mine nice on pic că mie nu mi rău pote vi mai greu dumneavoastra ca mie”⁶⁰. „Vă aduc la cunoștință că eu sunt pris la Rusu din 8 iune după amiază la 6 ciasuri și am fost întron oras și acolo neau pris pe toți cîți am fost acol tistiuri și doftori și cai și tote hélea și noi care am fost saluteți (sanitari?, *n.a.*, *L. P.*) pe toți neau pris dară neau dus în rusia întron oraș cu numele tanboh (Tambov) și neau harhonorit la on grof la lucru care om vre și pote on și mére și mai departe mă rog tată și mamă pentru mine nu fiți

⁵⁶Carte poștală din 17 mai 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁵⁷Carte poștală din 4 iunie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁵⁸Carte poștală din 23 iunie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁵⁹Carte poștală din 26 iunie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁶⁰Carte poștală din 23 iunie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

supărați nice on pic că nuni rău nice un pic póte vi mai greu dumneavoastră acasă ca mie aici (...) Si mai departe pe aici în țara rusască nue scumpă pita numai 12 grețari cilomu si bucate sunt fôrte bune mai cu samă săcări sunt mai multe si vremea e cam săcetosă”⁶¹.

Din prizonierat, continuă să trimită informații despre soldații din zona sa, este vorba de Valea Gurghiului și Valea Beicii, aflați și ei acolo și despre separarea prizonierilor români de cei maghiari proveniți din armata austro-ungară. „Să știți că depila noi nu sunt cu mine numai iuonu de la telac însurat în habic roman Toder si dela ibănesti sunt si dela orsua si suntem rumîni ales dintră unguri si pei iau dus mai departie pote în Siberia”⁶².

Ultima scrisoare a lui Iacob Matei, trimisă în 4 martie 1918, de la Tambov, vorbește de venirea lui acasă, „si așteptăm în tătă zua poruncă De venit acasă si săștiți ca cărți deacasă numai două am primit de cînd sunt în rusia”.

Iacob Matei din Chiherul de Jos ne-a lăsat o parte din experiența lui din război, dar mai ales o parte din preocupările sale din timpul războiului și anume dorința de a trimite vești și bani familiei de acasă, familie care depindea de el pentru muncile agricole, fiind cel mai mare dintre frați, de aceea este preocupat tot timpul de durata războiului, despre care crede că nu se va sfârși niciodată ca să se poată întoarce. Abia în prizonierat este oarecum mai liniștit, deoarece de acum este sigur că nu va muri în război, mai ales că în Tambov se pare că a găsit condiții de trai chiar mai bune decât acasă: alimente bune, cu prețuri mici, lucrează în agricultură și dispune de tot ceea ce are nevoie, singura lui preocupare fiind doar lipsa veștilor de acasă, căci scrisorile ajung mai greu acolo.

Cărțile poștale trimise de Iacob Matei de pe front, exprimă starea de spirit a unui simplu soldat sanitar aflat în Primul Război Mondial, grijiile și problemele sale, determinate de statutul său pe front, dar și de starea sa socială de acasă, viziunea unui țăran dintr-un sat ardelean din județul Mureș, mai mult decât informațiile legate de război. Știrile despre mersul frontului sunt foarte puține și se limitează la ceea ce îl afectează în mod direct, înaintarea frontului care-l îndepărtează de casă și întrerupe șirul corespondenței cu cei de acasă, mai ales a banilor și a pachetelor. Mai multe informații găsim în cărțile poștale trimise din prizonierat, acesta fiind și cele mai lungi, dând o serie de detalii legate de condițiile de acolo, de lumea de acolo, menționând traiul ieftin de acolo, comparativ cu cel de acasă și recoltele bogate din zona respectivă.

Primele scrisori trimise de pe front sunt mai scurte, Iacob Matei rezumându-se la anunțarea faptului că este sănătos și că este înrolat ca sanitar, iar în rest dau informații despre alți camarazi aflați acolo, proveniți din satul său. Întâlnirea cu aceștia îi prilejuiește ulterior aflarea unor vești de acasă și menționarea permanentă

⁶¹ Carte poștală din 26 iunie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

⁶² Carte poștală din 23 iunie 1915, de la Mate Jakob (Matei Iacob) către Mate Andras (Matei Andrei).

a celor cunoscuți de acasă, aflați pe front, în epistolele sale, vedește nevoia de menținere a acelei solidarități comunitare dincolo de haosul războiului.

Preocuparea permanentă ce răzbate din textul cărților poștale ale lui Iacob Matei este aceea legată de lumea de acasă, de familia sa, după cum reiese din formulele de adresare, dar și de formulele finale ale cărților poștale prin care transmite salutări nu numai celor din familie, ci și rudelor mai îndepărtate sau chiar vecinilor. Grijile legate de gospodărie, de muncile agricole, de viața de zi cu zi de acasă este un alt subiect ce apare des în epistolele sale. Dă sfaturi legate de gospodărie, de vânzarea unor animale, îl sfătuiește pe tatăl său să se ocupe de arat, sperând că el se va întoarce acasă din război pentru a participa la următoarele munci agricole. În prizonierat continuă să fie preocupat de soarta celor de acasă, rugându-și fratele mai mic rămas acasă, Vasile, și pe mătușa lui să-i ajute părinții la diverse lucrări agricole.

Unul din subiectele des întâlnite în corespondența sa este îngrijorarea legată de banii trimiși familiei, menționând faptul că, deși dispunea de mai mulți bani, nu putea să le trimită mai mult de 15 coroane o dată, deoarece atât avea dreptul să trimită un soldat, însă găsește o cale de a trimite bani familiei sale în numele altui soldat provenit din același sat cu el.

În privința pachetelor trimise de acasă, îi sfătuiește pe cei din familie să nu-i mai trimită, deoarece pachetele ajung greu și alimentele se alterează, iar într-una dintre epistole povestește despre pachetele rămase de la cei morți sau luați prizonieri folosite de soldații supraviețuitori.

Iacob Matei este preocupat și de frații săi aflați pe front, astfel că de nenumărate ori întrebă despre fratele său, Ioan, iar atunci când primește o scrisoare de la acesta este atât de bucuros încât îi răspunde imediat.

ANEXĂ

Transcrierea cărților poștale din colecția lui Teodor Munteanu din Chiherul de Jos

1. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), *22 gyalag ezsed Honved 9 Szaszad* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tábori posta 23*
Destinatar: *Mate An(d)rás* (Matei Andrei), *Also Köher* (Chiherul de Jos), u.p. *Magyar Bölköny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Erdeli* (Ardeal)
Epistolai făcută nov. 2 [1914] premulți al mei părin(ți) tată și mama si frat(e) iata si eu aldumneav(oastră) fiu iacob pînă la facerea acestia mică epistolă mă aflu săn(ă)tos si în viață si mai în- colo fac cunoscut ca eu sunt sanitet (?) umbl(u) cu doftori sin am puska dară omi bine pînă amu stie dumnezeu peurmă cea mai fi si mai departe tóder din fagadău si Ioanu părăianu au venit la 10 compan dară si ei sunt sanatos pînă amu si sãm scri frate iuane cei pe a(colo).

Epistolă făcută November 3 [1914]

Preamult doriți parinti si frat iată si eu al dumneavos... fiu iacob pînă la facerea acestia mică epistolă mă aflu în bine si în viația căsunt sănătos simai în fac cunoscut că am căpă-tat tri cărți deacasă si mai departe fac cunosc(ut) că au venit toder fîgădău si iuănul părăianului si suntem laolaltă cu ei si mai departe fac cunosc că eu umblu cu doftori după trupă si puscă nam dar mulțam lui dumnezău că numi fost rău pînă amu nustu deamu dară sām scri frate iuoane ocartie cundeesti catana orinu ceii si cum peacasa eu Iacob.

2. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 *gyalag ezsed 9 Szazad* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tábori posta 23*
Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Also Köher* (Chiherul de Jos), u.p. *Magyar Bö(l)köny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmegyes* (jud. Mureș-Turda), *Erdeli* (Ardeal)

Epistolă din 1 deziember 1914/

Prea mulți doriți părinți tată si mamă si frați iată si eu al dumneavostră fiu Iacob pînă la facerea acestia mică epistolă mă aflu bine si sănătos sin am pățit nemica multiam lui dumnezău dară frate Iuane sām mai scri vocartie ce uisag epelanoi cu numărășu cum au est bătrîni si mai departie despre vintu acasă nustu nemica stie dumnezău dară omnām (?) greu că efrig mare pe aici si mai departe tata trudește cum ipute cu lucru astept răspons.

Neștampilată

3. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 *Honved gya(la)g ezsed 9 Sza(sza)d* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tábori posta 23*, (neștampilată)

Destinatar: *Mate Andronca* (Matei Andrei) din *Also Köher* (Chiherul de Jos), u.p. *Magyar Bö(l)köny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Erdeli* (Ardeal)

Epistolă făcută 20 Detémber [1914]

Preamulți doriți părinți tată și mamă si frate iată și eu aldu... fiu Iacob pînă lafacerea acesteia mică epistolă mă aflu bine și sănătos și mai departe fac cunos că au venit Simionu Fasoli și Ioanu lui lionte și ei miau spus că și Iounu nost epin galiția nui în vasarhi (Târgu-Mureș, n.a.) și mai departe sām scrieți frate ...că cei Peacasă si cum sunteti (?) Și mai ... de paici... iarna.

4. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 *gyalag ezsed Honved 9 Sza(sza)d* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tábori Posta, 23*

Destinatar: *Mate Andronca* (Matei Andrei) din *Also Köher* (Chiherul de Jos), u.p. *Magyar Bölköny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Orszag Erdeli* (Ungaria, Ardeal)

Epistolă făcută februarie 7/1915

Prea mulți al mei doriți părinți tata și mama și frați și soră și tătăișă iată și eu al dumneavost dorit fiu Jacob până în ciasul scrierii acestia mică epistolă mă aflu bine să sănătos care sănătate o am eu asemenea și dumneavost vopoftesc și mai departe fac cunoscut că cărțile dela dumneav... (...) dară despre Iuân nice eu nu știu că undei că iaș trimite vocartie și nustiu că undei dacă mai fac cunoscut că eu tot la saluteți (sanitari?) sunt dară rău numi că eu nu dorm afară că încasă și mai departe mîncare ne umblă destulă și bani am și sapoci ias trimite acasă dară numa cîte 15 corone duce posta dila om la om și eu aș trimete batăr 60 de corone la poc (pachet? n.a) căstie Dumnezeu că pote acasă noi veni curund numai grijii de ce este peacas de cît îți pute că după iara voi întorče cătva casa și ca ore... dară pote...

5. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 gyalag ezsed Honved 9 szaszad (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tábori Posta*, 23
Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Alsoköheri lacasi* (Chiherul de Jos), u.p. Magyar Bölköny (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Ország Erdeli* (Ungaria, Ardeal)

Epistolă făcută februarie 11/1915

Prea mulți almei doriți părinți tată si mamă si soră mare si tătăisa si Vaslică iată si eu al dumneavostră fiu Iacob pînă la facerea acestia mică epistolă mă aflu bine si sănătos si mai departie fac cunoscut că vam trimes 15 corone de liți capata dră aș fitrimes mai mulți dră nui slobod numai atția si mai departie epistola care niau scriso pop tenea (?) am primito si forte mam bucurat cetindo si în țialegînd că cum stați peacasă dară ioăn încă am înțiales că undei dră eu sunt departe de el că eu sunt înjos cătră sfințit dară în vară si eu peacolo am fost stiu că unde si mai departe fac cunoscut că am venit Neculaie suciului si Iuănu lui Lontie la 10 companie si neam în tîlnit si tot neam spus peunde am fost dră dela noi numa ei sunt cu mine că tode mera lau pușcat si simonu faslol (?) si Iuanu părăianu sunt pris la muscan de bunasama stiu ca nam fost departe si mai departe despre bani sãm scrieți că iați căpatat sau nu.

6. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 gyalag ezsed Honved 9 szaszad (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9)
Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Alsoköheri Lacasi* (Chiherul de Jos), u.p. *Also Bölköny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmede* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Ország Erdeli* (Ungaria, Ardeal)

Epistolă făcută 5 marcius 1915

Preamulți almei doriți părin... tată si mamă si frați soră tătăisă iată si eu al dumneavostră fiu Jakob pînă în ciasul scrieri acestia mică epistolă mă

aflu bine si sănătos si mai departie episto- dela dumneavostra leam primit 4 una după alta si cetindule mam bucurat dară nu tare in Țialegînd că e așa mare scumpete de tote cielea dar bani voi mai trimete eu că mai am vodoi numai nui poci pune pe posta numai tătă luna 15 korone mai mulți nunislobod si mai departie piaici eiarnă negra si frig omet pînă în brîu si tot ninge si mai departe mă încin.... la toți scitore mei de carte Vaslisa tătăisa ... si gavril pop.

7. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 gyalag ezsed Honved 9 szaszad (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tábori posta 23*

Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Also Köher* (Chiherul de Jos), u.p. Magyar Bölköny (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Orszag Erdeli* (Ungaria, Ardeal)

Epistolă făcută 5 Martus 1915

Prea mulți doriți mei părinți tată si mamă frate Vaslică, Marie si tătăis iată si eu Aldumneavostră fiu Iacob pînă la facerea mică epistolă mă aflu bine si sanatos si mai departe epistolile scrisă ca de învățatură de la dumneavostră tătăis si Pop fiza leam primit si vămuiltam frumos de cuvinte cemia scris si mai departie fac cunoscut că cărți dila luăn nam capatat pînă amu si eu ias trimete si nusti si ce număr are posta lui sãm scrieți adriasa lui cîn niți trimete cartie si mai departe vă aduc aminte că faceți cum își pute că cîn oi pute voi mai trimete si eu bani si mai departe cîn de sanatate tôtemele să.... si la nanas si nasa la anuca si cu acestia puține cuvinte astept raspuns napoi.

8. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 gyalag ezsed Honved 9 szaszad (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tábori Posta, 23*

Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Alsoköheri lakasi* (Chiherul de Jos), u.p. *Alsobölköny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Orszag Erdeli* (Ungaria, Ardeal)

Epistolă făcută Marțișor 26/1915

Prea mulți doriți mei părinți tată si mamă si frați soră si tătăișa iată si eu al dumneavostră fiu Iacob pînă la facerea acestia mică epistola mă aflu bine si sănătos care sănătate oam eu asemenea si dumneavostră, vopoftesc de la dumneavostră mai departie vaduc aminte că epistolile scrisă de pop gavril 3 odată leam primit dară 25 Marți si am înțiales că vreți sãm trimiteți pok dară de nați apucat altrimete pînă amu să num trimi-teți că nus lipțit de el si pote să nuvie si de nu vine tot să strică că eu si la crăciun am m(â)ncat 3 pocuri că tot avenit la ficiori si alți au fost pris alți morți si asa pocurile leam m(â)ncat noi care am trăit si asa am apuc-cat si eu tri pocuri si mai depar vă aduc aminte că iam trimes si lui luăn cartie dară eu dela el nam căpătat încă nice una pînă amu si mai depar(te) sãm scrieți că

cumpărați cubacte(?) ori nu că am în țiales sunt scumpe tare si mai departie imultiamesc la pop gavril de scriere cărților.

9. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 *gyalag ezsed Honved 9 szaszad* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), ștampila *Tábori Posta, 84*
Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Alsoköheri lakasi* (Chiherul de Jos), u.p. Alsobölköny (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmede* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Ország Erdeli* (Ungaria, Ardeal)
Epistola făcută 15 aprilie 1915 (data ștampilei 18 apr.1915)
Pria mulți doriți părinți tată și mamă și frați tătăișa iată si eu al dumneavost fiu Iacob pînă în ciasul scrieri acestia mică epistola mă aflu bine sănătos și mai departie epistola dela dumneav... am primito si tare mam bucurat ca sunteti sănătos cu toți și mai departie vaduc aminte că mam întîlnit cu ilarie si am întrăbat de iuăn dară nu nostiut spune nemica de el sãm scrieți că trimite el cărți acasă că eu iam trimes ai eu dela el nam capatat nice una sãm scrieți de el și mai departie piaici în galitia tot ninge si plău.

10. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 *Honved gyalag ezsed 9 szaszad* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9)
Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Alsoköheri* (Chiherul de Jos), u.p. Alsobölköny (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmede* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Ország Erdeli* (Ungaria, Ardeal)
Epistolă facut 20 Aprilie (1915)
Preamulți doriti mei părinți tată si mama si soră si tătăișa iata si eu al dumneavostră fiu Iacob pînă în ciasul scrieri acestia mică epistole mă aflu bine sănătos si care sănătate oam eu asem si dumneavostră poftes si mai departie aduc aminte că să vindeț vaca hai bătrână si să rupeți bani să luati soție la vițiāl si savacumparati bus(?) că eu vas trimete dara nu umba posta si mai departie despre Iuăn nustiui nemica că ce si unde că cărți nam căpătat de...
Neștampilată

11. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 *Honved gyalag ezsed 9 szaszad* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tabori posta 23*, Ștampila *K.u.k Feldpostamt, 309*
Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Alsoköheri* (Chiherul de Jos), u.p. Alsobölköny (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Ország Erdeli* (Ungaria, Ardeal)
Epistolă făcută 22 aprilie 1915
Prea mulți al mei doriți părinți tată și mamă și frați și tătăișa iată și eu al dumneavostră fiu Iacob până la ciasul scrieri acestia mică epistole mă aflu

bine si sănătos care sănătate o am eu asemenea și dumneavostă vopoflesc dela bunul și înduratul dumnezău si mai departie văaduc aminte că vas trimete bani dar nu poci fiesîn că posta e tare înnapoia noastră și faceți cum vă ajută dumnezău cîn oi pute voi trimete că bani am și mai departie cu plugaritu cum satați pôte ara tata și să trudiască cum opute că după dumnezău îndură să batar pe capalit dade om veni acasă de om ave zile și dacă gată de arat vindeți vaca hai bătrână să rupeți să luați soție la viță cu am... și mai departe săm scrieți despre iuan că trimete cărți acasă că eu nuștiu nemica de el și carte iam trimes și eu nam căpătat.

12. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 *Honved gyalag ezsed 9 Szaszad* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *K. und K. Ettapenstatioskommand, Tabori posta 23*

Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Alsoköheri* (Chiherul de Jos), u.p. *Alsobölköny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Orszag Erdeli* (Ungaria, Ardeal)

Epistolă făcută Maii 17/1915

Pria mulți almei doriți părinți tată și mamă și frați iată și el al dumneavostăru fiu Iacob pînă în rostul scrieri acestia mică epistolă mă aflu bine și sănătos care care sănătate o am eu ...și Dumneavostăru vopoflesc de dumnezău si mai departie epistola de la dumneata (?) am primit 2 două dela paști și forte mam bucurat cetindule și mai departie fac cunoscut că mam întâlnt cu iuănu lui lionte și neau spus cei pe acasă și cu dimitru si cu Iuănu lui Iuanu Mitrónilui si cu Tóderu fluturului si cu Vaslică Tomi hăl lung si Vaslică lui dordia Vili si mai departie vă aduc aminte iubiți mei părinți să faceți ceva ajuta dumnezău cu lucru si sapa că noi știe dumnezău pôte nom veni curund acasă că amu am mers mult după mussom lam Mnat departe cătră țara... săm scrieți despre iuan ca el semai scie de peunde el.

Neculai Suciului e mort de tun.

13. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 *Honved gyalag ezsed 9 szaszad* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tábori Posta, 23*

Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Alsoköher lac.* (Chiherul de Jos), u.p. *Alsobölköny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Orszag Erdeli* (Ungaria, Ardeal)

Epistolă făcută Maii 25/15

Adecă atria zî de rusale

Pria mult ai mei doriți părinți tată si mamă și frați vă aduc la la cunoștință că eu al dumnea... Fiu iacob pînă în ciasul scrierii acestia mica epistola ma aflu bine si sanatos si mai departie să stiti ca vam trimes vodoi bani 30

de kórone dară nus tote pe numile meu că am pus pe numile la altu ficior pentru că nu putem pune unu numai cîte 15 kórone dar sunt pe numile la émbric Janos pusă 15 korone și 15 pe ameu și asa trăbe să capeți 30 de tote si cît ce liți căpăta curund să scrieți îndărăpt că leați primit ori ba si mai departie în naintea de asta vam mai trimes încă 2 cărți sãm scrieți leo căpătat ori ba si sãm scrieți cei peacasă și cum stați cu lucru si asa mai departie de tate celea Si mai departe sãm scrieți si de Iuăn.

14. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 *Honved gyalag ezsed 9 szaszad* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tábori Posta, 23*

Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Alsoköher* (Chiherul de Jos), u.p. *Alsobölköny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Ország Erdeli* (Ungaria, Ardeal)

Epistolă făcută lune 4/ 1915

Prea mulți al mei doriți părinți tată si mamă si frate si sora si tătăisă iacă vă aduc la cunostin că eu al dumneavostră fiu Iacob pînă în ciasul scrieri acestia epistoli mă aflu bine si sanatos si mai departie vă aduc aminte că vam trimes 30 de k. sãm scrieți de éle vă leați primit ori ba sisă vă folosiți cu von lucratori cu éle că eu stie du(mnezeu) cîn oi veni acasă că asta bătaie numai are capet si faceți ce va ajuta Du(mnezeu) si mai departie vă aduc aminte că am căpătat dela Iuăn ocartie în 1 June si tare bine neau parut si minten iam scris alta în napoi că pînă amu nam capatat nice una dră deamu dade neam căta cu carțile mai des să știm postile unu la altu.

15. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), 22 *Honved gyalag ezsed 9 szaszad* (Regimentul 22 Honvezi, Compania 9), *Tábori Posta, 23*

Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Alsoköheri lakasi* (Chiherul de Jos), u.p. *Alsobölköny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Ország Erdeli* (Ungaria, Ardeal)

Epistolă făcută 5 June/1915

Prea mulți al meu doriți Părinți tată si mamă frați si soră si tătăisă vă aduc la cunoștinția că eu al dumn... Fiu Iacob pînă în ciasul scrieri acestia mică epistolă mă aflu bine si sanatos care sănătate o am eu asemenea si dumneavostră vopoftesc dela bunul Dumne si mai departie vă aduc aminte că vam trim 30 de corone si 3 cărți cu asta dacă liți primi sãm scrieți si mai departe vă aduc aminte că am primit ocartie dela Iuăn miau scris ca sănătos si fôrte mam bucurat cetindo si eu curund iam trimes alta si mai incolo cu lucru faceți ce va ajuta dumnezău că noi stie dum(nezeu) nom veni curund acasă că de bine numai ... dară pe muscanu lam mînat departe.

16. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov

Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Also Köher* (Chiherul de Jos), u.p. Magyar Bölköny (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Orszag Erdeli* (Ungaria, Ardeal)

Epistolă făcută în iune.23/1915

Prea mulți al meu doriți părinți tată si mamă si frați soră si tătăiș iată vă aduc aminte si eu al dumneavoastră fiu Iacob că mă aflu bine și sănătos care sănătate o am eu asemenea și dumneavoastră vo poftesc dela bunul dumnezău la mulți ani buni si zile fericite si mai departe vă aduc aminte iubiți mei părinți si frați că eu sunt pris la rusu ditra 8 Iune dară am fost mai mulți nunumai eu că ofțeri si si doftoru am fost întron oras si acolo neau pris dară vam mai trimes trui cărți fără asta decin sunt pris merg în pe tren leam scris dară asta am scriso dacă neam asozat în tiară dară mulțam lui dumnezău că nu nirău mîncare capătăm destulă si pote om si lucra la cîmp la săcerat si al cosit si aici e tare eștină pita 12 grițari cilomu si aici sunt forte bune bucate săcări si grîie si mai departe mărog iubiți mei părinți dragi să nuvă supărați pintru mine nice on pic că mie nu mi rău pote vi mai greu dumneavoastră că mie si eu dacă ajută Dz= oi veni acasă după pace că am esit din foc dintre goiobe dară faceți ce va ajuta dumnezău că eu pote nom veni curund acas și mă rog la fratile Vaslica săvă ajute în lucru si mai departe să știți că depila noi nu sunt cu mine numai iuonu de la telac însurat în habic roman Toder si dela ibănesti sunt si dela orsua si suntem rumîni ales dintră unguri si pei Iau dus mai departe pote în Siberia Si mai departe săm scrieți despre Iuon el cemai face... Scrie Jakob... sărută la toți vecini si neamurile mele saruta...

Correspondence des prisonniers de geurre

17. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov, Rusia

Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Also Köher* (Chiherul de Jos), u.p. Magyar Bölköny (comuna Beica de Jos), *Marosturda Varmedes* (jud. Mureș-Turda), *Ungarn* (Ungaria)

Epistolă făcută June 26/1915

Prea mulți doriți părinți tată și mamă si frate Vaslică si soră si tătăiș iată vă aduc la cunoștință cu al dumneavoastră fiu Jakob că eu pînă la facerea acestia mică Epistoli mă aflu bine si sănătos care sănătate oam eu asemenea si dumneavoastră vopoftesc dela dumnezău si mai departe vă aduc la cunoștință că eu sunt pris la rusu din 8 iune după amiază la 6 ciasuri si am fost întron oras si acolo neau pris pe toți cîți am fost acol tistiuri si doftori si cai si tote hélea si noi care am fost saluteți pe toți neau pris dară neau dus în rusia întron oraș cu numele tanboh (Tambov n.a.) si neau harhonit la on grof la lucru care om vre si pote on si méré si mai departe mă rog tată si mamă pentru mine nu fiți supărați nice on pic că

nuni rău nice un pic pôte vi mai greu dumneavoastră acasă ca mie aici si dacă ajuta dumnezău după pace oi veni acasă dară faceți ce va ajuta dumnezău cu lucru si să vă mai ajute si fratile Vaslică și tătașă și mai duceți pentru bani si mai departie fac cunoscut că vam mai trimes 4 cărți fără asta decîn sunt pris nustu leați primit ori la si mai departie vă aduc la cunoștință că depila noi nu pre sunt cu mine numai dela ibănești și dila orsua și dila solovăstru Si dila télec unu însurat în habic cu numele Roman Tóder si suntem ales rumâni de oparte si mai departe pe aici în țiară rusască nue scumpă pita numai 12 grețari cilomu si bucate sunt forte bune mai cu samă săcări sunt mai multe si vremea e cam săcetosa si mai departe săi scrieți si lui iuan de mine ca unes si cu acestia cuvinte mă în cin de sănătate la... amei nanas si neamuri si fecini si la vecinu Vaslie cu la totă familia si la badia Iuăn si la badia gore si la văru iuăn si la vecinu gavril cu la totă familia poftesc tot binele toti si la tote seruti la toti si voie buna eu Jakob. Correspondence des prisonniers de geurre

18. Expeditor: *Mate Janos* (Matei Ioan), 22/1 Meten Zászlo, 3 szazad, Tabori Posta, 63,

Destinatar: *Mate Mariane l Iuon* (Matei Mariana) din *Also Köher* (Chiherul de Jos), u.p. *Also Bölkenye* (comuna Beica de Jos), *Maros Tordo Megye* (jud. Mureș-Turda), *Erdely Ungar* (Ardeal, Ungaria)

Epistola din departare cu dor făcută

În 12 iulie 1915

Dorită soție și Dorin (?)

Iată cu pîna în zua de az afaceri mica epistola ma aflu în viatia si sanatos dar îți fac cunoscut soție draga ca tia trimes 30 de korone și nustiu ca leai primit ori nu ca eu nam capatat raspus dar cum ce li pri sam scri înapoi și sam scri dea casa ca ce mai faceti îți facunoscut ca am capatat o carte dela tine făcută din 23 iunie dar mam bucurat ca va aflatii sanatos cu toti dar va poftesc dela bunul Dumneza multă voie buna și sanatare Du(mne)zau sane staie intrajutor.

19. Expeditor: *Matei Vasile*

Destinatar: *Dumisale Mate Andronica* (Matei Andrei), *Also Köheri* (Chiherul de Jos), u.p. *Alsö Belkönye* (comuna Beica de Jos), *Maros Tordo Megye* (jud. Mureș-Turda), *Erdö Orszag* (Ardeal)

Epistolă făcută în țiară ungurească înispitai făcută În aprilie 12 lea anu 1916.

Preamult doriți mei părinți dragi iată și eu aldumnelor vóstră fiu Vaslica vin din Rusia dintră tiara dintron ispitai întraltu sunt maroa cunicioda dară nu sta supărați parinți dragi ca dacă meajuta dumnezeu cât de curund oi veni acasă și nemaivândce scrie maincon desanatare la tata la mama si la sora marea si la tataisa amin dumnezeu saneajute.

20. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov, Rusia
 Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei) din *Also Köheri lakási* (Chiherul de Jos), u.p. *Magyar Bölköny* (comuna Beica de Jos), *Maros turda megye* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Ország Erdély* (Ungaria, Ardeal)
Epistolă din Rusia scrisă în Maii I/1916
Iubiți mei părinți tată si mamă si soră mare si frați si tătăis iată si eu al dumnevoastră fiu Jakob ca prizoneri mă aflu foarte bine si sănătos mulțiam la Dum= numa tare Doresc să stiu cei piacasă si săm scrieți o cartie nemtiaskă dade nia vini că eu nam căpătat si aici vam scris si adriasa.
21. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov, Rusia
 Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei), *Also köheri lakasi* (Chiherul de Jos), u.p. *Magyar Bölköny* (comuna Beica de Jos), *Maros turda megye* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Ország Erdély* (Ungaria, Ardeal)
 1916 V/9
Iubiți mei părinți tată si mamă și frați Iată vă aduc la cunoștință cu al dumneavoastră fiu Jakob că eu mă aflu bine si sănătos mulția la Dum numai tatare doresc vro cartie diacasă casă stiu ciei piacasă că eu tot Wam trimes si eu raspus nam căpătat si mai vă rog pentru mine nu fiți năcâjiți că mie mi bine multia la du-si com cuvînt poftesc voie bună la tote neamurile prin Jakob Mate prizoneri în Rusia.
22. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov, Rusia
 Destinatar: *An Herrn Mattei Andrasch* (Matei Andrei), in *Also Köhör* (Chiherul de Jos), *Also Bölköny* (comuna Beica de Jos), *Marosch Turda megye* (jud. Mureș-Turda), *Simbürgen* (Ardeal)
 Tambov, 14.6.1916
 Liebe Eltern!
Habe äuch schon sehr oft geschrieben Und bis heute noch keine antwort Erhalten. Bin bis jetzt gesund Was ich auch von euch hoße Bitte wenn Ihr mir andword schreibt auf: Johann Koffus
 Adrese
 Tambov
 Zemska Uprawa
 Rusia
 Die besten Grüse euer Sohn
 Jakob Mate."
 [Traducerea:]
 Dragi părinți!
 V-am scris foarte des și până astăzi nu am primit nici un răspuns. Până acum sunt sănătos Care sănătate v-o doresc și vouă Când îmi scrieți răspunsul

Scrieți pentru: Johann Koffus

Adresa

Tambov

Rusia

Salutări de la fiul dumneavoastră Jakob Mate.)

23. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov, Rusia
 Destinatar: *Mate András* (Matei Andrei), *Also Köher* (Chiherul de Jos), u.p. *Also Bölköny* (comuna Beica de Jos), *Maros turda Megye* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Orsag Erdély* (Ungaria, Ardeal)
Tanbof Agust 15/1916
Iubiți amei jalnici părinți tată si mamă si frați vă aduc aminte eu fiul dum- Jakob că eu mă aflu bine si sănătos multiam la Dum- numai atâta mi jale că nam căpătat nice o cartie de acasă nustiui cei piacasă mai trăiți oați murit si frati mei Iuo si Vaslica trăiesc ori muritau si tare doresc săstiu ceva de acasă fôrte vaftes voie bună la toți eu Jakob Mate prisioneri în Rusia.
24. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov, Rusia
 Destinatar: *Matei András* (Matei Andrei), *Alsoköheri laka.* (Chiherul de Jos), u.p. *Magyar Bölköny* (comuna Beica de Jos), *Marosturda Megye* (jud. Mureș-Turda), *Magyar Orsag Erdély* (Ungaria, Ardeal)
Oktober 14/1916
Iubiți mei părinți tata si mamă si frati si soră vă aduc la cunostință eu al dumneavoastră fiu Jakob ca prisioneri mă aflu bine si sănătos mulțiam la du(mnezeu) si mai departie pentru mine nufiți năcăjt că eu voi veni acasă cîn a da dumnezău pace dara eu sunt năcăjit că nam căpătat nice on răspuns de acasă si cu acestia cuvinte poftesc voie buna Jakob Matei.
25. Expeditor: *Mate Janos* (Matei Ioan), *R. No.62, 22 Hetal k., Feld. P. No 37, K.u.k. Infanterien*
 Destinatar: *Mate Mária* (Matei Maria), *Also Köheri* (Chiherul de Jos), *Marostordo megy., u.p. Alsobölkeny* (Beica de Jos), *Ungaria*
November 13/1916
Iubită mătușă marie așa da kași mika miea epistolă să te afle îndeplină sănătate prekum sunt si eu pînă la skrierea epistoli mai departe terog mătușă cu aldum nepot Iuăn săm mai skri kâte okarte si săm skri kum vămăi aflați kubinele peakasă și si ai nosti cemaî fak. Eu oduk bine sis sănătos kare asieminea vodăruiesk si dumilor voastră lați văsalut si eu leli marie si Iuan Haidu akimaului servus latoți în așteptăm

26. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov, Rusia
 Destinatar: *Matte Andrasch* (Matei Andrei), *Also Köher* (Chiherul de Jos),
u.p. Also Magyar Bölköny (comuna Beica de Jos), *Maros Turda Megye*
 (jud. Mureș-Turda), *Magyar Orsag Erdély* (Ungaria, Ardeal), *Astrum*
Wengria (Austro-Ungaria)
 II 28.1917
Iubiți mei doriți și jalnici părinți tata și mamă si soră si frați si tătăisă vă
aduc la lunoștință eu al dumneavoastră fiu Jakob ca prisoner ca după
Dumnezău sunt bine si sănătos si gându meu nul gândiți tare nu mi rău că
eu sun la on pădurari caces cu cisbirău din jabenția și mai departe mam
bucurat că am căpătat o cartie dea casă nemțească. voie bună la toți cu
Jakob Mate.
27. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov, Rusia
 Destinatar: *Matte Andrasch* (Matei Andrei), *Also Köheri lakasi* (Chiherul
 de Jos), *u.p. Magyar Bölköny* (comuna Beica de Jos), *Maros turda Megye*
 (jud. Mureș-Turda), *Erdeli* (Ardeal), *Astrum Wengria* (Austro-Ungaria)
Rasiia Oktobăr 30/ 1917
Iubiții mei doriți dulci părinți tată si mamă soră si frați si tătăisi wă sălut
cu aciastă epistolă dară de mai trăiți eară sastiți despre mine kă după
dumnezau eu trăiesc si sunt sănătos sis unt în loc bun mulțam la
Dumnezau dară doresc fôrte cărți de acasă că numai una am căpătat de
cîn sunt în rusia si fôrte as vré ca si stoi dipeacasă ceva dară gînim după
Dumn- că curund vom veni cu toți si despre mine fiți ... voios seruti la toti
eu Iakob.
28. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov, Rusia
 Destinatar: *Mate Andras* (Matei Andrei), *Also Köher* (Chiherul de Jos),
u.p. Also Bölköny (comuna Beica de Jos), *Maros Turda Megye* (jud.
 Mureș-Turda), *Erdély Magyar Orsag* (Ardeal, Ungaria)
Ianuarie 1/1918/
Iubiți părinți tată și mamă și frați soră tătăis iată să știți și despre mine al
vost dorit Jakob eu după daru dila Dum(nezeu) ca prisoner ma aflu bine
dară carți de acasă nam primit numai una si forte sunt măgnit pintru aia
dară bucurațișfă ca după dumnezău curund vom veni acasă poftesc voie
bună la toți căzut prizonier Jacok Mate.
29. Expeditor: *Mate Jakob* (Matei Iacob), Tambov, Rusia
 Destinatar: *Mate Andras* (Matei Andrei), *Also köheri lakasi* (Chiherul de
 Jos), *u.p. Magyar Bölköny* (comuna Beica de Jos), *Maros turda Megye*
 (jud. Mureș-Turda), *Magyar Ország Erdély* (Ungaria, Ardeal), *Astrum*
Wengria (Austro-Ungaria)

Rusia III/4. 1918

Dragi doriți mei părinți tată si mamă si frați soră si tătăiș să știți de mine al vost fiu Iakob că în grija dila dumnezău mă aflu bine si sanatos si asteptăm în tătă zua poruncă de venit acasă si săștiți ca cărți deacasă numai două am primit de când sunt în rusia dară forte mam bucurat că am în țiales de frați că trăiesc si de ioan cai în rusia pris dară după dumnezău si în scurt vom în tórce si noi acasă vă poftesc voe bună la toți eu Jakob Mate.

30. Expeditor: *Nadasan Janos* (Nădășan Ioan), neștampilată

Destinatar: *Mate Andronika* (Matei Andrei), *Also Köher* (Chiherul de Jos)
Salutarie pin mine nepotu luon din Telak si veți sti mătușă dragă că eu pînă la facieri acești mikă epistol(a) mă aflu în viață va dores(c) de la bunul și înduratul Dumneseu si, veți și va eu am fost întors din Galiția și acuma sunt gata de mers la Italia și săm scrieți că ciemai facieți și nusînteți beteji si văsărut cu dor an 1918 iunie 11. Nădășan Ion.

Listă ilustrații

Din cărțile poștale trimise de Iacob Matei de pe front și din prizonierat către tatăl său, Andrei Matei

- Fig. 1. Carte poștală trimisă Iacob Matei de pe front către tatăl său, Andrei Matei, 7 februarie 1915, verso
- Fig. 2. Carte poștală de pe front din 11 februarie 1915, verso
- Fig. 3. Carte poștală de pe front, din 26 martie 1915, verso
- Fig. 4. Carte poștală de pe front, din 20 aprilie 1915, verso
- Fig. 5. Carte poștală de pe front, din 25 mai 1915, verso
- Fig. 6. Carte poștală din prizonierat, Rusia, 23 iunie 1915, verso
- Fig. 7. Carte poștală din prizonierat, Rusia, 26 iunie 1915, verso
- Fig. 8. Carte poștală din prizonierat, Rusia, 15 august 1916, verso
- Fig. 9. Ultima carte poștală trimisă de Iacob Matei, Rusia, 4 martie 1918, verso
- Fig. 10. Carte poștală de pe front trimisă în 7 februarie 1915, față
- Fig. 11. Carte poștală de pe front, 11 februarie 1915, față
- Fig. 12. Carte poștală de pe front, 26 martie 1915, față
- Fig. 13. Carte poștală de pe front, 20 aprilie 1915, față
- Fig. 14. Carte poștală de pe front, 25 mai 1915, față
- Fig. 15. Carte poștală din prizonierat, 23 iunie 1915, față
- Fig. 16. Carte poștală din prizonierat, 26 iunie 1915, față
- Fig. 17. Carte poștală din prizonierat, 15 august 1915, față
- Fig. 18. Carte poștală din prizonierat, 4 martie 1918, față

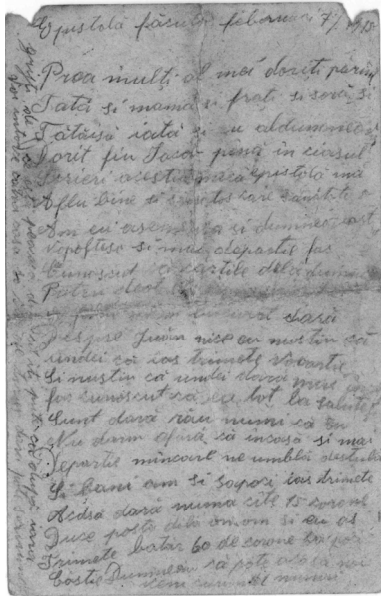

Fig. 1. Carte poștală trimisă Iacob Matei de pe front către tatăl său, Andrei Matei, 7 februarie 1915, verso.

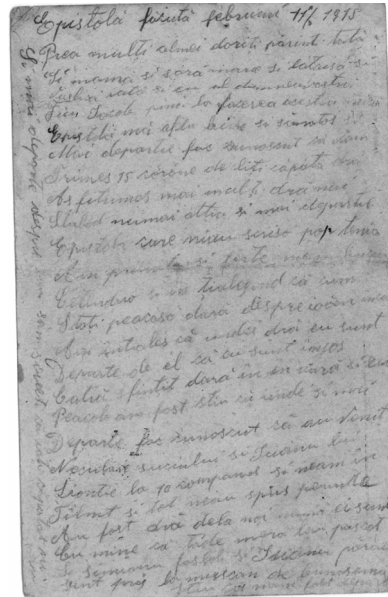

Fig. 2. Carte poștală de pe front din 11 februarie 1915, verso.

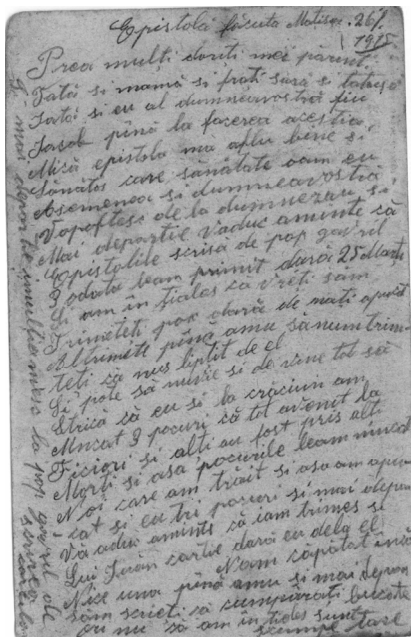

Fig. 3. Carte poștală de pe front, din 26 martie 1915, verso.

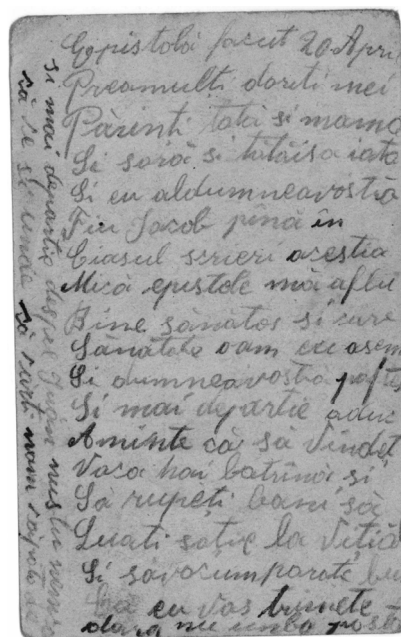

Fig. 4. Carte poștală de pe front, din 20 aprilie 1915, verso.

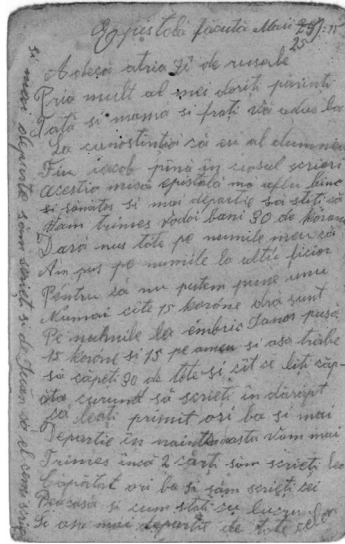

Fig. 5. Carte poştală de pe front, din 25 mai 1915, verso.

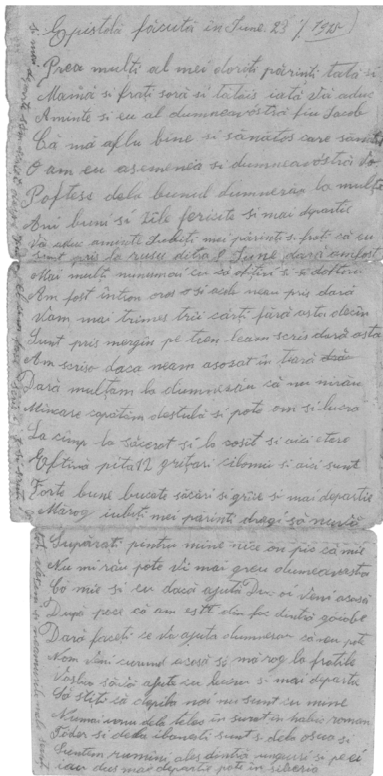

Fig. 6. Carte poştală din prizonierat, Rusia, 23 iunie 1915, verso.

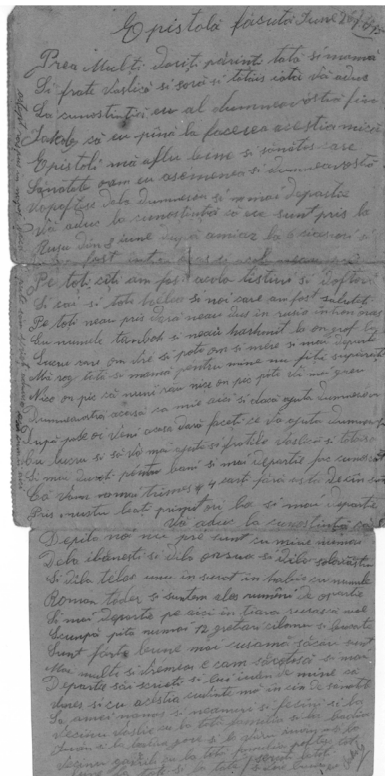

Fig. 7. Carte poştală din prizonierat, Rusia, 26 iunie 1915, verso.

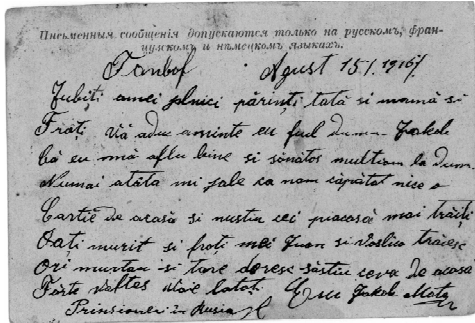

Fig. 8. Carte poștală din prizonierat, Rusia, 15 august 1916, verso.

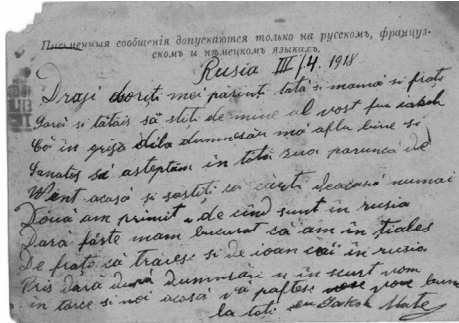

Fig. 9. Ultima carte poștală trimisă de Iacob Matei, Rusia, 4 martie 1918, verso.

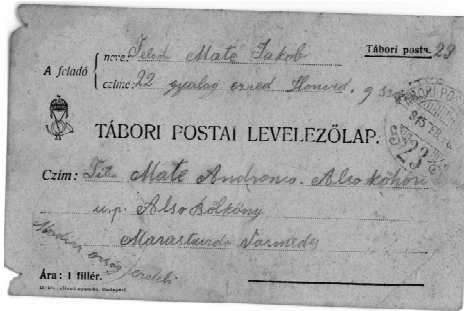

Fig. 10. Carte poștală de pe front trimisă în 7 februarie 1915, față.

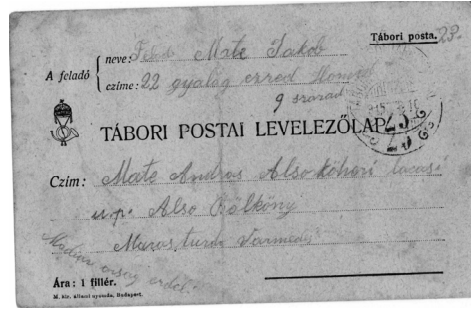

Fig. 11. Carte poștală de pe front, 11 februarie 1915, față.

Fig. 12. Carte poștală de pe front, 26 martie 1915, față.

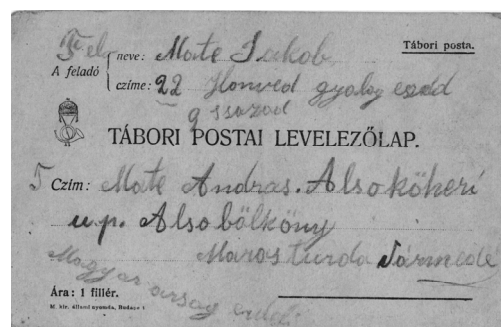

Fig. 13. Carte poștală de pe front, 20 aprilie 1915, față.

Fig. 14. Carte poștală de pe front,
25 mai 1915, față.

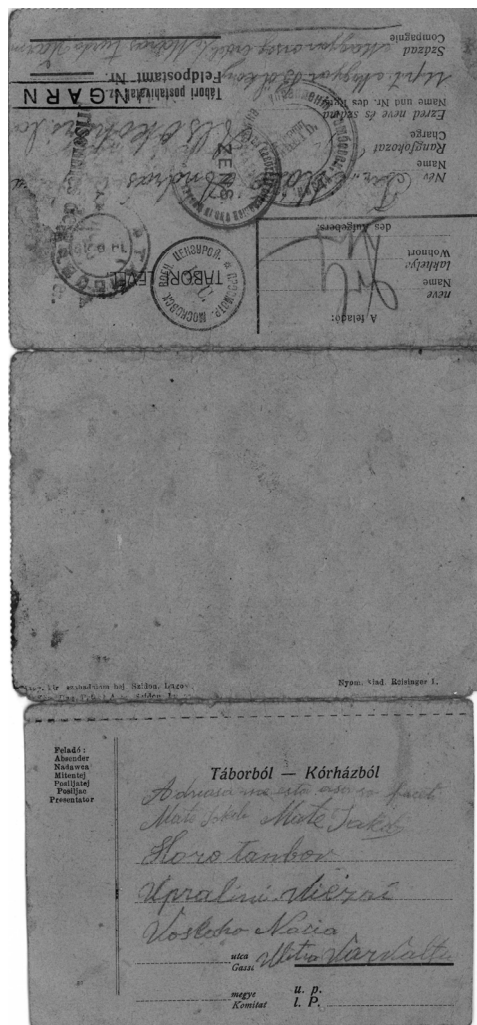

Fig. 15. Carte poștală din prizonierat,
23 iunie 1915, față.

Fig. 16. Carte poștală din prizonierat,
26 iunie 1915, față.

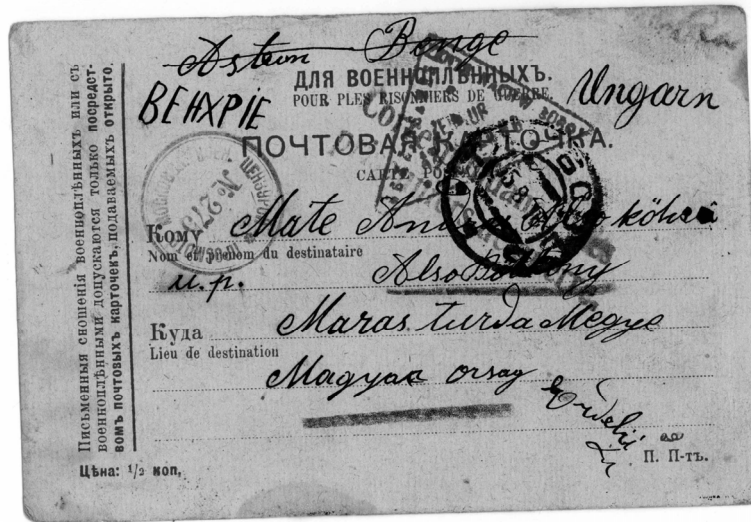

Fig. 17. Carte poștală din prizonierat, 15 august 1915, față.

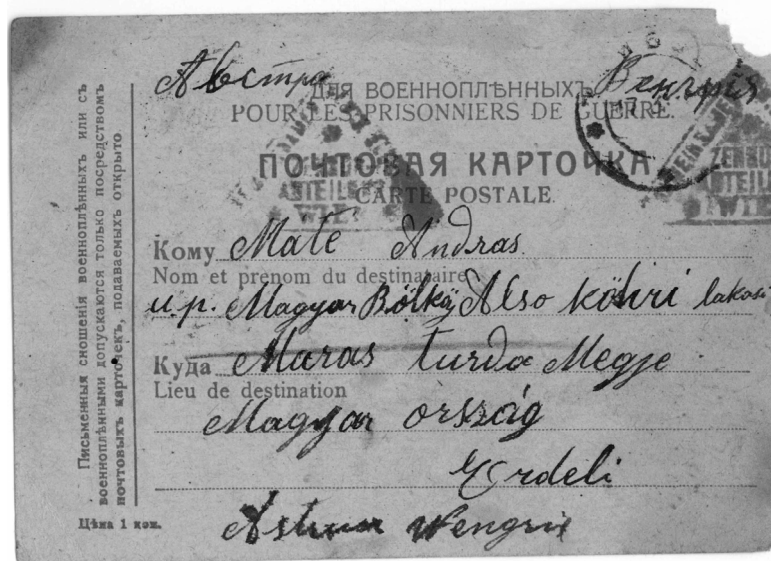

Fig. 18. Carte poștală din prizonierat, 4 martie 1918, față.